

Anonimizuota versija

C-415/22 - 1

Byla C-415/22

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą

Gavimo data:

2022 m. birželio 20 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Tribunal du travail francophone de Bruxelles (Belgija)

Sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2022 m. birželio 9 d.

Pareiškėjas:

JD

Atsakovė:

Acerta - Caisse d'assurances sociales ASBL

Institut national d'assurances sociales pour travailleurs indépendants (INASTI)

Belgijos valstybė

<...>

<...>

<...>

<...>

Paskelbimo data:

2022 06 09

<...>

<...>

<...>

<...>

Tema:

savarankiškai dirbančių

asmenų socialinio

draudimo įmokos

<...>

<...>

<...> [administracinės nuorodos]

Tribunal du travail francophone de

Bruxelles (Prancūzų kalba bylas nagrinėjantis Briuselio darbo bylų teismas)

11-oji kolegija

Sprendimas

BYLOS ŠALYS:

JD, <...>

gyvenantis adresu <...> <...>, TERVIURENE,

pareiškėjas,

<...> [atstovo *ad litem* paskyrimas];

PRIEŠ:

1. ASBL ACERTA – savarankiškai dirbančių asmenų socialinio draudimo kasa <...>,

kurios buveinės adresas yra <...> <...>, BRIUSELYJE,

atsakovę, pateikusią prieštaravimą dėl reikalavimo mokėti,

<...> [atstovo *ad litem* paskyrimas];

2. Institut National d'Assurances Sociales pour travailleurs Indépendants (Nacionalinė savarankiškai dirbančių asmenų socialinio draudimo įstaiga, toliau – <...> I.N.A.S.T.I.), <...>

kurios buveinės adresas yra <...> <...>, BRIUSELYJE,

atsakovę, <...>

<...> [atstovo *ad litem* paskyrimas];

3. BELGIJOS VALSTYBĖ, kuriai atstovauja *vice-premier ministre* (Ministro Pirmininko pavaduotojas) ir *ministre des Affaires sociales et de la Santé publique* (Socialinių reikalų ir visuomenės sveikatos ministras) Franck Vandebroucke, <...> ir *ministre des Classes moyennes, des Indépendants, des PME, et de l'Agriculture, des Réformes institutionnelles et du Renouveau démocratique* (Vidurinės klasės, savarankiškai dirbančių asmenų, MVI, žemės ūkio, institucinių reformų ir demokratinio atsinaujinimo ministras) David CLARINVAL <...> [atstovo *ad litem* paskyrimas];

* * * *

<...> [įprasta procesinė formuluoė]

Atsižvelgdamas į 2021 m. sausio 15 d. Teismo kanceliarijos gautą pareiškėjo advokato pateiktą skundą dėl to, kad jam – nors jis yra ES tarnautojas (Didžiosios Britanijos pilietis), gimęs 1940 m. spalio 4 d. ir nuo 2006 m. kovo 18 d. išėjęs į pensiją, nuo 2007 m. vasario 12 d. automatiškai taikomas Belgijos savarankiškai dirbančių asmenų socialinės apsaugos statusas, nes jis Belgijoje:

- nuo 2007 m. vasario mėn. iki 2020 m. birželio mėn. dirbo fizinių ir gamtos mokslų tyrimų ir plėtros srityje,
- nuo 2016 m. kovo mėn. iki 2020 m. kovo mėn. ėjo ne pelno siekiančios asociacijos <...> [asociacijos pavadinimas] valdybos pirmininko pareigas,
- nuo 2018 m. spalio mėn. iki 2020 m. spalio mėn. ėjo ne pelno siekiančios asociacijos <...> [asociacijos pavadinimas] pirmininko pareigas;

<...>

[įprastos procesinės formuluoės]

Kadangi skundas iš esmės grindžiamas tuo, kad:

„<...>

2017 m. gegužės [1]0 d. Sprendimu [*Wenceslas de Lobkowicz prieš Ministère des Finances et des Comptes publics, C-690/15*] <...> Teisingumo Teismas patvirtino:

- (1) kad ES pareigūnų ir tarnautojų socialinės apsaugos sistema (ESSA) yra tokio pat pobūdžio, kaip socialinės apsaugos sistemos, kurioms taikomas Reglamentas Nr. 883/2004, nes ji yra **pirminė, privaloma ir išsami**, ir
- (2) kad dėl to Sprendime *De Ruyter* įtvirtinti principai taikytini Europos Sąjungos tarnautojams ir (3) kad dėl to **draudžiama nurodyti ES tarnautojams mokėti socialinio draudimo įmokas, kurių lėšos skiriamos tam tikros valstybės narės socialinės apsaugos sistemai finansuoti, <...>**,

kadangi jam IŠIMTINAI ir PRIVALOMAI taikoma speciali Europos Sąjungos socialinės apsaugos ir sveikatos draudimo sistema (ESSA), kuria užtikrinama visiška socialinė apsauga, pagal vienos socialinės apsaugos sistemos taikymo principą INASTI buvo draudžiama „*priverstinai*“ įtraukti pareiškėją į Belgijos socialinės apsaugos sistemą, iš kurios jis negauna jokių išmokų, nei susijusių, nei nesusijusių su įmokų mokėjimu. **Jis 13 metų beprasmiškai mokėjo įmokas...**“;

Kadangi atsakovė

– visų pirma teigia, kad pagal teisės normas „leidžiama derinti senatvės pensiją ir savarankiškai dirbančio asmens profesinę veiklą, kuriai taikomas Karaliaus nutarimas Nr. 38, jeigu iš šios savarankiškos veiklos gaunamos profesinės pajamos neviršija tam tikros viršutinės ribos, ir ši nuostata galioja iki 2014 m. gruodžio 31 d. Nuo 2015 m. sausio 1 d. 65 metų amžiaus ir vyresni asmenys gali gauti neriboto dydžio papildomas pajamas.

(ir kadangi)

Jeigu būtų pripažinta, kad į pensiją išėjęs ES pareigūnas, savarankiškai dirbantis Belgijoje, neprivalo mokėti jokios socialinio draudimo įmokos, būtų rizikuojama pažeisti vienodą požiūrį į Sąjungos pareigūnus ir [bet kurį kitą] pareigūną ar savarankiškai arba pagal darbo sutartį dirbantį asmenį Belgijoje, nes tik ES pareigūnai atleisti nuo savarankiškai dirbančių asmenų socialinio draudimo įmokų mokėjimo.

Pensininkų, kurie sulaukę pensinio amžiaus toliau dirba savarankiškai, mokamos socialinio draudimo įmokos yra solidarumo įmokos <...>;

– toliau jis faktiškai ir subsidiariai nurodo, kad atsižvelgiant į tuo metu jos gautą <...> 2020 m. gruodžio 28 d. raštą, turint omenyje naikinamasis penkerių metų senaties terminas, iš pradžių reikalauta 50 732,50 EUR suma turi būti sumažinta iki 35 209,22 EUR;

Kadangi abi bendraatsakovės iš esmės nurodo, kad pagal Protokolo (Nr. 7) dėl Europos Sąjungos privilegijų ir imunitetų (OL C 326, 2012 10 26, p. 266–272) 14 straipsnį Sąjungos teisės aktų leidėjas nustato Sąjungos pareigūnams ir kitiems tarnautojams taikytiną socialinio draudimo išmokų mokėjimo sistemą.

Toks yra 1961 m. gruodžio 18 d. Reglamentu Nr. 31 (EEB), 11 (EAEB) (OL L 45, 1962 6 14, p. 1385) įtvirtintų nuostatų, kurie buvo daug kartų iš dalies pakeisti, (toliau – Pareigūnų tarnybos nuostatai) dalykas.

Pagal Pareigūnų tarnybos nuostatų 72 straipsnio 1 dalį dirbantys ES pareigūnai gauna sveikatos priežiūros paslaugas, teikiamas pagal ES bendrąją sveikatos draudimo sistemą (toliau – RCAM). Jie toliau jomis naudojasi baigę tarnybą, be kita ko, jeigu liko Sąjungos tarnyboje iki pensinio amžiaus (Pareigūnų tarnybos nuostatų 72 straipsnio 2 dalis) <...>.

2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 883/2004 dėl nacionalinių socialinės apsaugos sistemų koordinavimo (OL L 166, 2004 4 30, p. 1–123; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 5 t., p. 72; toliau – Reglamentas 883/2004/EB) buvo panaikintas 1971 m. birželio 14 d. Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 1408/71 dėl socialinės apsaugos sistemų taikymo pagal darbo sutartį dirbantiems asmenims ir jų šeimos nariams, judantiems Bendrijoje (OL L 149, 1971 7 5, p. 2; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 1 t., p. 35; toliau – Reglamentas 1408/71/EEB).

Pagal Reglamento 883/2004/EB 11 straipsnio 1 dalį asmenims, kuriems taikomas šis reglamentas (visų pirma visiems ES valstybių narių piliečiams) „taikomi tik vienos valstybės narės teisės aktai“, kaip jie apibrėžti pagal šį reglamentą. Šis principas, vadinamas vienos socialinės apsaugos sistemos taikymo principu, buvo įtvirtintas jau Reglamento Nr. 1408/71/EEB 13 straipsnio 1 dalyje.

Šios srities jurisprudenciją galima apibendrinti nurodant 2016 m. spalio 26 d. Teisingumo Teismo sprendimą byloje *Rijksdienst voor Pensioenen prieš Willem Hoogstad*, C-269/15, EU:C:2016:802 <...>, kurio toliau nurodytus punktus verta pacituoti:

Šiam sprendimui, priimtam vadovaujantis Reglamentu 1408/71/EEB (13 straipsnio 1 dalis), gali būti taikomas Reglamentas 883/2004/EB (11 straipsnio 1 dalis) (šiuo klausimu žr., pvz., 2018 m. sausio 18 d. Teisingumo Teismo sprendimą *Jahin*, C-45/17, EU:C:2018:18) <...>; kaip pabrėžė Teisingumo Teismas, Sąjungos pareigūnams „<...> netaikomas SESV 48 straipsnis, kuriame Tarybai patikėtas uždavinys nustatyti sistemą, leidžiančią darbuotojams įveikti kliūtis, kurių gali atsirasti dėl socialinės apsaugos srityje priimtų nacionalinių taisyklių, ir ji šį uždavinį įvykdė priimdama Reglamentą Nr. 1408/71 ir vėliau Reglamentą Nr. 883/2004“ (šiuo klausimu žr. 2000 m. spalio 3 d. Sprendimo *Ferlini*, C- 411/98, EU:C:2000:530, 41 ir 42 punktus ir 2004 m. gruodžio 16 d. Sprendimo *My*, C- 293/03, EU:C:2004:821, 34–37 punktus; patvirtinta Sprendimo *Lobkowicz* 35 punkte).

Iš to matyti, kad jiems netaikomas nei Reglamentas 883/2004/EB, nei konkrečiai jo 11 straipsnio 1 dalis, susijusi su vienos valstybės narės teisės aktų taikymo principu.

Taigi kyla klausimas, ar toks principas vis dėlto pagal analogiją gali būti taikomas ES pareigūnams pagal Sąjungos teisės nuostatas.

Visų pirma Teisingumo Teismas nurodo, kad „Sąjungos pareigūnų teisei padėčiai, kiek tai susiję su jų pareigomis socialinės apsaugos srityje, taikoma Sąjungos teisė dėl jų darbo santykio su Sąjunga“ (žr. Sprendimo [C-690-15] 38 punktą).

Pareiškėjo atveju šie darbo santykiai nutrūko 2006 m., t. y. prieš tai, kai Belgija iš jo pareikalavo mokėti socialinio draudimo įmokas nuo 2007 m.

Iš to matyti, kad vienos valstybės narės teisės aktų principo taikymas pagal analogiją turi prasmę tik tuomet, kai asmuo gali būti darbo santykiais susijęs su Sąjunga, ir kad jam negali būti taikoma kita socialinės apsaugos sistema nei ta, kuri grindžiama Protokolo Nr. 7 14 straipsniu ir Pareigūnų tarnybos nuostatais.

Tačiau nagrinėjamu atveju Belgijos socialinės apsaugos sistemos taikymas (savarankiškai dirbančių asmenų socialinės apsaugos statusas) nesusijęs su pareiškėjo darbo santykiais su Sąjunga ir apskritai su „profesinės veiklos vykdymu

Sąjungos institucijoje“. Iš tikrųjų 2007–2020 m. pareiškėjas nebeturėjo jokių darbo santykių su Europos Sąjunga.

Taigi nagrinėjamu atveju reikia pagal analogiją taikyti Reglamento Nr. 883/2004 11 straipsnio 3 dalies a punktą, kuriame numatyta taikyti veiklos vykdymo vietos teisės aktus.

Šiuo atveju 2007–2020 m. pareiškėjas vykdė savarankiško darbuotojo veiklą Belgijoje;

Kadangi pareiškėjas savo ruožtu pateikdamas „<...> 2020 m. rugsėjo 16 d. Komisijos išduotą liudijimą, kuriame nurodyta:

„Bendra sveikatos draudimo sistema (RCAM) yra privaloma, galioja 24 valandas per parą visame pasaulyje (neišskiriant nė vienos valstybės) ir užtikrina joje apdraustų asmenų, jų sutuoktinių ir jų vaikų patirtų gydymo išlaidų kompensavimą dėl ligos, hospitalizavimo, motinystės ar nelaimingo atsitikimo, laikantis Sąjungos pareigūnų tarnybos nuostatų 72 straipsnyje nustatytų ribų ir sąlygų bei pačiai RCAM taikomų taisyklių. Sistema užtikrina greitą esamų ligų gydymo apmokėjimą tiek ligoninėse, tiek ambulatorinės priežiūros atveju. Jos lėšomis pagal minėtas taisykles taip pat kompensuojamos dantų gydymo išlaidos“ <...>“, į atsakovių argumentus, be kita ko, teisingai atsako, kad „Teisingumo Teismas 2017 m. gegužės [1]0 d. Sprendime [Wenceslas de Lobkowicz prieš Ministère des Finances et des Comptes publics, C-690/15] nusprendė, kad:

„Iš tiesų Sąjungos pareigūnams taikoma Sąjungos institucijų bendra socialinės apsaugos sistema, kurią pagal Protokolo 14 straipsnį laikydamiesi įprastos teisėkūros procedūros ir pasikonsultavę su institucijomis reglamentais nustatė Europos Parlamentas ir Taryba“ (36 punktas).

„Ši socialinio draudimo išmokų sistema buvo sukurta PTN, kurių V antraštinėje dalyje „Pareigūnų tarnybinės pajamos ir socialinio draudimo išmokos“ ir, visų pirma, šios antraštinės dalies 2 ir 3 skyriuose, susijusiuose su socialine apsauga ir pensijomis, įtvirtintos Sąjungos pareigūnams taikomos taisyklės“ (37 punktas).

„Todėl Sąjungos pareigūnų teisinei padėčiai, kiek tai susiję su jų pareigomis socialinės apsaugos srityje, taikoma Sąjungos teisė dėl jų darbo santykio su Sąjunga (šiuo klausimu žr. 1983 m. liepos 13 d. Sprendimo Forcheri, 152/82, EU:C:1983:205, 9 punktą)“ (38 punktas).

„Taigi tokia valstybių narių pareiga laikytis Sąjungos teisės įgyvendinant savo kompetenciją organizuoti savo socialinės apsaugos sistemas, kokia priminta šio sprendimo 34 punkte, taip pat apima ir pareigą laikytis taisyklių, kuriose reguliuojamas Sąjungos pareigūno darbo santykis su Sąjunga, t. y. Protokolo ir PTN susijusių nuostatų“ (39 punktas).

Pirma, šiuo klausimu, kaip pabrėžė generalinis advokatas savo išvados 72 punkte, Protokolas turi tokią pačią teisinę galią kaip Sutartys (2014 m. gruodžio 18 d.

Nuomonės 2/13 (Sajungos prisijungimas prie EŽTK), EU:C:2014:2454, 161 punktas“ (40 punktas).

Pagal analogiją su Protokolo 12 straipsniu, kuriame įtvirtinta, kad Sąjungos pareigūnai moka Sąjungai bendrus mokesčius nuo iš jos gaunamos algos, darbo užmokesčio ir kito atlyginimo, todėl numatytas šių sumų atleidimas nuo nacionalinių mokesčių, šio Protokolo 14 straipsnis tiek, kiek jame Sąjungos institucijoms priskiriama kompetencija nustatyti jų pareigūnų socialinės apsaugos sistemą, turi būti laikomas pašalinančiu iš valstybių narių kompetencijos pareigą Sąjungos pareigūnus privalomai apdrausti pagal nacionalinę socialinės apsaugos sistemą ir šių pareigūnų pareigą prisidėti prie šios sistemos finansavimo“ (41 punktas).

„Antra, kadangi PTN buvo įtvirtinti Reglamentu Nr. 259/68, jie turi visus SESV 288 straipsnyje, pagal kurį reglamentas yra taikomas visuotinai, privalomas visas ir tiesiogiai taikomas visose valstybėse narėse, išvardytus požymius. Darytina išvada, kad ir valstybės narės turi laikytis PTN (šiuo klausimu žr. 1981 m. spalio 20 d. Sprendimo Komisija / Belgija, 137/80, EU:C:1981:237, 7 ir 8 punktus; 1987 m. gegužės 7 d. Sprendimo Komisija / Belgija, 186/85, EU:C:1987:208, 21 punktą; 2003 m. gruodžio 4 d. Sprendimo Kristiansen, C-92/02, EU:C:2003:652, 32 punktą ir 2015 m. vasario 4 d. Sprendimo Melchior, C-647/13, EU:C:2015:54, 22 punktą)“ (42 punktas).

<...>

„Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad tik Sąjunga, o ne valstybės narės turi kompetenciją nustatyti Sąjungos pareigūnams taikomas taisykles, susijusias su jų pareigomis socialinės apsaugos srityje“ (44 punktas).

„Iš tiesų, kaip pažymėjo generalinis advokatas savo išvados 76 punkte, **Protokolo 14 straipsnis ir PTN nuostatos Sąjungos pareigūnų socialinės apsaugos srityje atlieka jų atžvilgiu tokią pačią funkciją kaip Reglamento Nr. 1408/71 13 straipsnis ir Reglamento Nr. 883/2004 11 straipsnis, – draudžia nustatyti Sąjungos pareigūnams pareigą mokėti įmokas į skirtingas socialinės apsaugos sistemas“ (45 punktas).**

„Taigi tokiomis nacionalinės teisės nuostatomis, <...>, pagal kurias Sąjungos pareigūno pajamos apmokestinamos socialinėmis įmokomis ir mokesčiais, kurie specialiai skiriami atitinkamos valstybės narės socialinės apsaugos sistemai finansuoti, pažeidžiama Sąjungos išimtinė kompetencija, jai suteikta Protokolo 14 straipsniu ir PTN taikytinomis nuostatomis, ypač nuostatomis, kuriose įtvirtintos Sąjungos pareigūnų privalomos įmokos, skirtos socialinės apsaugos sistemai finansuoti“ (46 punktas).

<...>

Kiek tai susiję su Belgijos valstybe, 2016 m. spalio 26 d. sprendime Teisingumo Teismas taip pat nusprendė:

<...>

„Dėl šios išsamios kolizinių normų sistemos kiekvienos valstybės narės teisės aktų leidėjas praranda įgaliojimus nustatyti savo nacionalinės teisės aktų taikymo apimtį ir sąlygas, kiek tai susiję su asmenimis, kuriems jie taikomi, ir teritorija, kurioje galioja nacionalinės teisės nuostatos“ (1986 m. liepos 10 d. Sprendimo Luijten, C-60/85, ES:C:1986:307, 14 punktas; 2015 m. lapkričio 5 d. Sprendimo Somova, C-103/13, EU:C:2014:2334, 54 punktas ir 2015 m. vasario 26 d. Sprendimo de Ruyter, C-623/13, EU:C:2015:123, 35 punktas)“ (34 punktas).

„Taip, pavyzdžiui, 1991 m. birželio 25 d. Tarybos reglamentu (EEB) Nr. 2195/91 (OL L 206, 1991, p. 2), kuriuo buvo pakeistas Reglamentas Nr. 1408/71, Reglamento Nr. 1408/71 13 straipsnio 2 dalį papildžius f punktu, vienos valstybės narės teisės aktų taikymo principas taip pat taikomas galutinai profesinę veiklą nutraukusiems darbuotojams“ (38 punktas).

<...>

Šiomis aplinkybėmis reikia konstatuoti, kad pareiškėjo įtraukimas į Belgijos socialinio draudimo sistemą, taikomą savarankiškai dirbantiems asmenims, neturi teisinio pagrindo.

Dėl šios priežasties atsakovės turi būti įpareigtos atgaline data panaikinti šį įtraukimą <...>;

Be to, „Praktinio medicininių išlaidų kompensavimo vadovo“ <...> 3 puslapyje esančioje rubrikoje „Kam taikoma RCAM?“ nurodyta „dalyviai <...> pensininkai <...>“.

Be to, leidinyje „Commentaire article par article (du) Statut de la fonction publique de l’Union Européenne“ (Valérie GIACOBBO-PEYRONNEL, Briuselis, Emile BRUYLANT (p. 284) Christophe VERDURE rašo:

*„<...> **Apdraustojų asmens sąvoka.** Pagal Pareigūnų tarnybos nuostatų 72 straipsnį apdraustojų asmens sąvoka suprantama plačiai. Iš tikrųjų pareigūnas automatiškai apdraustas pagal RCAM. Viena vertus, išėjęs į pensiją jis ir toliau bus apdraustas, **jeigu Europos Sąjungos tarnyboje dirbo iki išėjimo į pensiją anžiaus** <...>“;*

Galiausiai iš nurodytos ES jurisprudencijos analizės matyti, kad toks atvejis, kaip pareiškėjo, dar nebuvo nagrinėtas;

Be to, kadangi klausimai dėl galimos vieno, dviejų ar trijų bendraatsakovių kaltės, taigi ir žalos atlyginimo klausimas, neįskaitant pirmiau nurodytų sumų gražinimo, prireikus galėtų būti nagrinėjami tik atsižvelgiant į atsakymą į prejudicinį klausimą, pareiškėjo ir bendraatsakovių bendru papildomu pasiūlymu pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 267 straipsnio pirmos pastraipos a punktą ir 2 straipsnį pateiktiną Europos Sąjungos Teisingumo Teismui, <...>

TUO REMDAMASIS

PIRMOSIOS INSTANCIJOS TEISMAS,

<...>

<...> [įprasta procesinė formuluoė]

Remdamasis Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 267 straipsnio pirmos pastraipos a punktu ir 2 pastraipa, pateikia Europos Sąjungos Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Ar pagal Sąjungos teisės principą, grindžiamą vienos socialinės apsaugos sistemos taikymu darbuotojams – pagal darbo sutartį arba savarankiškai dirbantiems asmenims, aktyviems arba išėjusiems į pensiją – draudžiama, kad gyvenamosios vietos valstybė narė reikalautų, kaip nagrinėjamu atveju, kad į pensiją išėjęs ir savarankiškai dirbantis Europos Komisijos pareigūnas būtų apdraustas pagal jos socialinės apsaugos sistemą ir mokėtų tik „solidarumo“ socialinio draudimo įmokas, nors šiam į pensiją išėjusiam pareigūnui taikoma privaloma Sąjungos socialinės apsaugos sistema ir jis negauna jokios su mokamomis įmokomis susijusios ar nesusijusios naudos iš nacionalinės sistemos, pagal kurią jis yra priverstinai apdraustas?“

Nurodo vyriausiajam teismo sekretoriui kartu su bylos šalių dokumentais perduoti jį Teisingumo Teismo vyriausiajam kancleriui;

Kol kas atideda sprendimo priėmimą vėlesniam laikui;

<...>

Taip nusprendė *Tribunal du travail francophone de Bruxelles* (Prancūzų kalba bylas nagrinėjantis Briuselio darbo bylų teismas) <...> [teismo sudėtis] 11-oji kolegija.

<...>

Paskelbta 2022 m. birželio 9 d. viešame posėdyje <...>.

<...>